

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ.

Οὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντές εἰσι σπουδαῖοι.
(ΑΡΙΣΤΗΠΠΟΣ).

Ἀθήναι, τὴν 31 Μαΐου 1853.

Ἱατρικὴ.

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς ἱατρικῆς ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τοὺς θεοὺς· (Ἱπποκρ. περὶ ἀρχ. ἱατρ. τόμ. Α΄. σελ. 39. — Ψευδογαλ. Εἰσαγ. κεφ. Α΄. σελ. 674. — Cicer. Tusc. Dis. III, 1. — Plin. H. N. XXIX). Ἐτέρα πηγὴ τῶν ἱατρικῶν γνώσεων ὑπέροξαν τὰ ζῶα νοσοῦντα. Ὁ οὐλίσιος (H. N. VIII. 41) ἀναφέρει πολλὰς περιστάσεις, καθ' ἃς αἱ ἐνοστιμοὶ αὐτῶν τῶν ζῶων προσπάθειαι πρὸς ἴαση τῶν νοσημάτων αὐτῶν ἐδίδαξαν τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἱαματικὴν δύναμιν πολλῶν φυτῶν, καὶ τὰς ἀπλουστέρως χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις. Αἱ ἄγρια αἶγες τῆς Κρήτης ἐδίδαξαν τὴν χρῆσιν τοῦ δικτάμου καὶ τῶν τραχυμυκτικῶν βοτανῶν· οἱ νοσοῦντες κύνες ἐδειξαν τὴν ἀγρωστίν, τὰ αὐτὰ δὲ ζῶα ἐδίδαξαν τοὺς Αἰγυπτίους τὴν χρῆσιν τῶν καθαρτικῶν, ἧτις ἀπετέλεσε τὴν θεραπείαν τὴν ἐπινοησθεῖσαν Συρμιετμόν. Ὁ Ἱπποπόταμος εἰσήγαγε τὴν χρῆσιν τῆς φλεβοτομίας, θεβαιούται δὲ ὅτι ἡ τῶν κλυμάτων ὀρεῖλαι εἰς τὴν ἴδιν. (Παράβ. Ψευδογαλ. Εἰσαγ. κ. ια. σελ. 675). Πρῶτα πύσχοντα ἐλμινθίασαν τοῦ ἥπιτος παρετηρήθησαν ζαῖουτα ἀλματώδεις οὐσίας, ζῶα δὲ ὑδροπικά μετὰ πολλῆς ζέσεως ἀναζητοῦσι τὰ σιδηροῦχα ὕδατα. Οἱ Βαβυλώνιοι καὶ Χалδαιοὶ οὐδόλως εἶχον ἱατροὺς, οἱ δὲ νοσοῦντες ἐξετίθεντο εἰς τὰς τριόδους, ὅθεν οἱ διαβαίνοντες ἐσυμβούλευον τὴν χρῆσιν τῶν φαρμάκων, ἅτινα εἰς ὁμοίαν περιστάσει εἶχον αὐτοὶ ἐπωφελῶς μεταχειρισθῆ. (Ἡρόδ. Α΄. 197. — Στράβ. ΙΣΤ΄. — Ψευδογαλ. Εἰσαγ.) Ταχέως μετὰ ταῦτα αἱ θεραπευτικαὶ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐγκεχαραγμέναι εἰς πινακίδας ἐκρεμῶντο εἰς τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν, καὶ ἀπαντῶμεν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ οἱ τοῖχοι τῶν ναῶν ἦσαν κεκαλυμμένοι ἀπὸ τοιαύτης ἀναγραφῆς. Οἱ Ἕλληες ἱερεῖς παρέδεδέχθησαν τὴν αὐτὴν συνήθειαν, καὶ τινες τῶν πινακῶν αὐτῶν εἶναι περιεργότατοι καὶ σαφῶς δηλοῦσι τοῦτο τὸ ἔθος.

Ἡ ἱατρικὴ διηρέτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς πέντε μέρη (Ψευδογαλ. Εἰσαγ. κεφ. 7. σελ. 689) ἧτοι Φυσιολογικὴν, συμπεριλαμβάνουσαν τὴν φυσιολογίαν καὶ ἀνατομίαν, Αἰτιολογικὴν, Παθολογικὴν, Ἰατρικὴν, Σημειωτικὴν καὶ Θεραπευτικὴν. Περὶ δὲ τῆς ἱατρικῆς φιλολογίας τῶν ἀρχαίων ὁ Littre (Oeuvres complètes d'Hippocrates, Tom. I. Introduct. Chap. i, p. 3) ἀναφέρει τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις· « Ἐὰν ἀνερευνησώμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἱατρικῆς, τὸ πρῶτον ἱατρικὸν σύγγραμμα, ὅπερ ἀπαντῶμεν, εἶναι ἡ συλλογὴ ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἔργα τοῦ Ἱπποκράτους. Ἡ ἐπιστῆμη ἀνατρέχει μέχρις αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐπέχει. Ὅχι ὅτι δὲν ἐκαλλιεργείτο πρότερον, ἀλλὰ πᾶν σύγγραμμα προγενέστερον τοῦ Κῆου ἱατροῦ ἀπωλόθη, καὶ μόνον περικοπὰς τινὰς ἀπαντῶμεν τῇ δε κάκεισε. Μόνα τὰ τοῦ Ἱπποκράτους συγγράμματα διέφυγον τὴν καταστροφὴν, καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, μετ' αὐτὰ μένει ὡσαύτως μέγα κενόν. Τὰ ἀπὸ Ἱπποκράτους μέχρι τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς ἱατρικὰ συγγράμματα, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς σχολῆς ταύτης ἀπωλόθησαν καθ' ὅλοκληρίαν, ἐκτός τινων περικοπῶν διασωθεισῶν εἰς ἄλλα συγγράμματα τῆς ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς, ὅτε μόνον τὰ τοῦ Ἱπποκράτους συγγράμματα σώζονται ὀλοσχερῶς ἐν μέσῳ τῶν ἐρείπιων τῆς ἀρχαίας ἱατρικῆς φιλολογίας. » Οἱ Ἀσκληπιάδαι, εἰς τῶν ὁποίων τὴν οἰκογένειαν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀνήκεν, θεωροῦντο ὡς ἀπόγονοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἦσαν, ὡς εἰπεῖν, κληρονομικοὶ ἱατροὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἐλεγον δὲ κατεῖχον μυστήριά τινα τῆς ἱατρικῆς τέχνης, ἅτινα εἶχον λάθει κατὰ παράδοξον παρὰ τοῦ μεγάλου αὐτῶν προπάτορος, καὶ ἐμεμείωσαν ἱατρικὰς σχολὰς πολλαχόσε, τῆς γῆς. Ὁ Γαλνός (περὶ Ἱατρ. Μεθ. βιβλ. Α. Τόμ. X. σελ. 5-6) ἀναφέρει τρεῖς τοιαύτας χώρας, ἧτοι τὴν Ῥόδον, Κνίδον καὶ Κῶν. Καὶ ἡ μὲν ἐν Ῥόδῳ σχολὴ φαίνεται ταχέως ἐκλιπεῖσα καὶ μηδὲν ἔχουσα ὑπάρξεως καταλιπούσα. Ἐκ δὲ τῆς ἐν Κνίδῳ ἐπήγαγε συλλογὴ παρατηρήσεων, καλουμένη Κνίδαια Γνώμαι, ἔργον

περικλεῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ συχνάκις ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους μνημονεύμενον, ὑπῆρχον δὲ, ὡς φαίνεται, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Γαλνῶ.

Ἄλλ' ἡ ἐνδοξότερα σχολὴ ἦτον ἡ τῆς Κῶ, ἐνεκα τῶν πολλῶν ἐξ αὐτῆς ἀναφερόμενων περικλεῶν ἱατρῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ διότι ἐξ αὐτῆς ἐξῆλθεν ὁ μέγας Ἱπποκράτης. Ἐκ τοῦ Ἡροδότου (βιβλ. Γ'. 131) μαθηθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ ἕτεροι δύο περίφημοι ἱατρικαὶ σχολαί, ἡ μὲν ἐν Κρότωνι τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ἡ δὲ ἐν Κυρήνῃ τῆς Ἀφρικῆς, ὧν ἡ πρώτη ὑπερεῖχε πασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι, μετὰ δὲ ταύτην εἶπετο κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἡ Κυρηναϊκὴ. Ἄλλ' οὔτε αὐταὶ χρῆζουσιν ἐνταῦθα λεπτομερεστέρως ἐξιστορήσεως, οὔτε περὶ τῶν περιφημοτέρων ἀρχαίων ἱατρικῶν αἱρέσεων θέλομεν ἐκτενῶς διελθεῖν· παραπέμπομεν τὸν ἐπιθυμοῦντα τὴν γνῶσιν τῶν καθέκαστα αὐτῶν εἰς τὰ περὶ τούτων συγγράμματα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων. Ἡ ἀρχαιοτέρα, καὶ ἴσως ἡ πλείστους ἔχουσα ὀπαδοὺς αἱρέσις ἦτον ἡ τῶν Δογματικῶν, θεμελιωθεῖσα περὶ τὸ 400 ἔτος Π. Χ. ὑπὸ Θεσσαλοῦ καὶ Πολύβου, ἐκείνου μὲν υἱοῦ, τούτου δὲ γαμβροῦ τοῦ Ἱπποκράτους, καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἐπωνυμία Ἱπποκρατικοί. Ἡμᾶς δὲ αὐτὴ μέχρι τῆς ὑπὸ Φιλίνου τοῦ Κῶου καὶ Σαραπίωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως θεμελιωθείσης, περὶ τὴν γ'. π. χ. ἑκατονταετηρίδα, σχολῆς τῶν Εμπειρικῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον πᾶς Ἱατρὸς ἐτάττετο ὑπὸ μίαν τῶν δύο τούτων ἱατρικῶν σημαίων. Κατὰ τὴν α. Π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ὁ Θεμισίων θεμελίωσε τὴν σχολὴν τῶν Μεθοδικῶν, τῆς ὁποίας τὰ δόγματα ἐπημφοτέριζον μετὰ τῶν δύο εἰρημένων αἱρέσεων· δύο δὲ περὶ τοῦ αἵματος ἐπειτα οἱ Μεθοδικοὶ διηρέθησαν εἰς πολυαριθμοὺς αἱρέσεις, βασίζομενας εἰς τὰς ἀρχὰς τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ ἱατροῦ κατ' ἴδιαν τῶν αἱρέσεων τούτων πρῶτισται ἦσαν αἱ τῶν Πνευματικῶν καὶ Ἐκλεκτικῶν, ἡ μὲν θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου περὶ τὰ τέλη τοῦ α. αἰῶνος Μ. Χ. ἡ δὲ, συγχρότως σχεδόν, κατὰ μὲν τινὰς ὑπὸ Ἀρχιγένους, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ Ἀγαθίνου τοῦ Σπαρτιάτου. Οἱ δὲ Ἐπισυρθετικοὶ οἱ καὶ Ἐκτικοὶ καλούμενοι νομιζοῦνται ὡς συμφωνοῦντες κατὰ πολλὰ πρὸς τοὺς Ἐκλεκτικούς.

—000—

Ἡλιασταί

Ἡλιασταὶ ὠνομάζοντο τὰ μέλη τοῦ ἐν Ἀθήναις δικαστηρίου τῆς ἡλικίας ὠνομάσθη δὲ ἡλιασταὶ ἧτοι διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἀλιάζεσθαι, τοῦτέστιν ἀθροίζεσθαι, ἢ διὰ τὸ ὑπαίθριον εἶναι τὸν τόπον καὶ ἡλιουθεῖν. (Βέκερ. ἀνέκδ. Α. 311) Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἦν τὸ πάντων πολυμελέστατον, καὶ μετὰ τὸν Ἄρειον Πάγον, κατὰ τὰς ὁμοφώνους τῶν γραμματικῶν μαρτυρίας, τὸ σπουδαιότατον. Τὸ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τούτῳ δικάζειν ἐλέγετο ἡλιαζεῖν, καὶ ἡλιαζεσθαι τὸ δικάζεσθαι· ἐκρίνοντο δὲ ἐν αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν δημοσίων πραγμάτων ἡρμηνεύοντο ἀσαφεῖς νόμοι καὶ ὑπεστηρίζοντο οἱ κατασυφισζόμενοι τούτων. Οἱ ἡλιασταὶ ἦσαν χίλιοι πεντακῆσιοι καὶ εἰς καὶ συνέλεγοντο ἐκ τριῶν δικαστηρίων ἢ φυλῶν (συνήσαν δὲ οἱ μὲν χίλιοι ἐκ δυοῖν δικαστηρίων, οἱ δὲ χίλιοι πεντακῆσιοι ἐκ τριῶν, Ἀρποκρ. ἐν Ἡλιαστῶν), ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι αἱ συνεδριάσεις αὐτῶν ἦσαν οὐχὶ τόσον συχναί, διότι οἱ αὐτοὶ ἡλιασταὶ ἐκρίνον καὶ ἐν ἄλλοις δικαστηρίοις συνήθεις δίκας· ἐλάμβανον δὲ διὰ πᾶσαν συνεδρίαν τρεῖς ὀβολοὺς ἕκαστος ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, ἐλέγετο δὲ τοῦτο μισθὸς ἡλιαστικὸς ἢ δικαστικὸς· ἐπληρόντο δὲ τοῖς δικασταῖς μετὰ πᾶσαν συνεδρίαν ὑπὸ τῶν κωλικρετῶν (1). Σκώπτων δ' Ἀριστοφάνης (Ἱππ. 255) τοὺς ἡλιαστὰς ὀνομάζει αὐτοὺς φράτορας τριωβόλου. Διάφοροι ὑπάρχουσι γνώμαι παρὰ τοῖς ἀρχαιολογοῦσι περὶ τοῦ δικαστικοῦ μισθοῦ καὶ τῆς εἰσχωγῆς αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἐλάμβανον πρότερον μὲν ἓνα μόνον ὀβολόν, ἐπειτα δύο καὶ τέλος τρεῖς

εις το περι των Αθηναι δικαστηρίων γενικόν άρθρον εκτεθῆσονται πανθ' ὅσα περι τούτου ἐλέγχθησαν. Οἱ μὴ ἐγκαιρῶς ἐρχόμενοι εἰς τὸ δικαστήριον ἄλλασται καταδικάζοντο εἰς ζήμιαν, οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς δικομορίας τοῦ ῥήτορος παρουσάζοντες οὐδὲν δεκτοὶ ἐγένοντο συνήχοντο δὲ ἀνατελιαντος τοῦ ἡλίου καὶ ἀπεχώρουν αὐτοῦ δύνοντο. Ἐν καιρῷ ψήφους ἠνάπτετο πῦρ ἵνα μὴ ἐμποδίζονται τοῦ κλιάζειν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Βασιλεὺς ὀρίζων τὰς συνεδριάσεις περὶρρίσκετο ἐν αὐταῖς. Οἱ θεομαθῆται ἐκάλουν κατ' ὄνομα τοὺς εἰς ταύτας κληρωθέντας, καὶ ἕκαστος ἀκούων τὸ ὄνομα αὐτοῦ καταλαμβάνε νε τὸν οἰκεῖον τόπον. Μετὰ ταῦτα ἐπελαμβάνοντο τῶν ἔργων αὐτῶν, ἔν οι ἐξηγηταί, ὧν ἔργον ἦν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἐξηγεῖν τὰ γε- νόμενα σημεῖα καὶ ἐρμηνεύειν τοὺς χρησμούς καὶ θυσίας τελειν κτλ. δὲν ἀπηγόρευον τοῦτο. Οἱ ἐξηγηταί οὗτοι ἐδεκάζοντο ἐπίστετο παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰς ἐκάστοτε συζητούμενας ὑποθέσεις, ἵνα συντελεσῆσι τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν συμπερρόντων αὐτῶν.

Πολύτιμον μνημεῖον περισσώθη ἡμῖν ὁ ἐξῆς ὄρκος, ὃν ὠμνον οἱ ἡ- λιασταί, ἡλιαστικός ὄρκος λεγόμενος.

α Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων, καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦ- μαι εἶναι, οὐδ' οὐλιγαρχίαν, οὐδ' εἰάν τις καταλύη τὸν δῆμον τῶν Ἀθη- ναίων, ἢ λέγη, ἢ ἐπιψηφίῃ παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι, οὐδὲ τῶν χρεόν τῶν ἰδίων ἀποκοπάς, οὐδὲ γῆς ἀδιαδοσῶν τῆς Ἀθηναίων, οὐδ' οἰκίῶν οὐδὲ τοὺς φεύγοντας κατὰζῶ, οὐδὲ ὧν θάνατος κατέγνωσται, οὐδὲ τοὺς μένοντες ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς καιμένους καὶ τὰ ψηφί- σματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς Βουλῆς, οὐτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὐτ' ἄλλον οὐδένα ἐάσω οὐδ' ἀρχὴν καταστήσω, ὥστ' ἀρχεῖν ὑπεύ- θυνον ὄντα ἐτέρως ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐνεία ἀρχόντων, καὶ τοῦ ἰσορμηνοῦ μοι, καὶ ὅσαι μετὰ τῶν ἐνεία ἀρχόντων κυμαίνονται ταύτη τῆ ἡ- μέρα, καὶ κῆρυκος, καὶ πρεσβείας, καὶ συνέδρων οὐδὲ δις τὴν αὐ- τὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν ἀνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχαὶ ἀρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ οὐδὲ δῶρα δεξέσμαι τῆς ἡλικίεως ἐνεκα, οὐτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὐτ' ἄλλος ἐμοί, οὐτ' ἄλλοι, εἰδότες ἐμοῦ, οὐτε τέχνη, οὐτε μη- χαρῆ οὐδέμαθ, καὶ γέγονα οὐκ ἔλαττον, ἢ τριάνοντα ἐτη καὶ ἀκροά- σομαι τοῦτε κατηγοροῦ, καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν, καὶ διαψηφιοῦμαι περι αὐτοῦ, οὐ ἂν ἢ διωξῆς ἐπομύναι, Δία, Ποσειδῶ, Δῆμυτρα, καὶ ἐπαρθαῖα ἐξώλειαν ἐαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῆ ἐαυτοῦ, εἴτι τούτων παραβαῖνοι εἰσορκουῖσι δὲ πολλὰ καγαθὰ εἶναι »

Μετὰ τὸν ὄρκον τούτον, ὃν ὁ Δημοσθένης ἀναφέρει ἐν τῷ κατὰ Τι- μοκράτου λόγῳ αὐτοῦ, ἐπιτρέπει ὁ ῥήτωρ οὗτος θαυμασίας παρα- τρησεις. Ἡ ἐν αὐτῷ δὲ παράλλησις τοῦ Ἀπόλλωνος ῥῖθον μνη- μουνομένου ἐν τοῖς τῶν ἄλλων δικαστηρίων ὄρκιοι, παρέχει πολ- λὴν τὴν ἀπορίαν τοῖς περι τὰ τοιαῦτα σπουδάζουσι. Μετὰ τὴν συζήτησιν ἔφερον τὴν ψήφον ὡς ἐξῆς: ἕκαστος δικαστῆς εἶχε δύο χαλ- κὰς ψήφους: τερνυμμένον καὶ ἀτρυπῆτον ἢ πλήρη, ἐκεῖνο δὲ κελί- σκιοι ἢ ἀμορρεῖς δύο, ὁ μὲν χαλκοῦς ὁ δὲ ξυλίνο, ὁ μὲν ἐλέγετο κύ- ριος, ὁ δὲ ἀκύρος: ἦν δὲ ἐκάτερω αὐτοῖς ἐπιθήμα ἢ (καμὲς) εὐρὺς ἄνωθεν, ἵνα θέτη τὴν χεῖρα ὁ τὴν ψήφον φέρων, κάτω δὲ ἐμειούτο « μιᾷ ψήφῳ χῶραν ἔχον » ἐν τῷ χαλκῷ ἦτοι κυρίῳ ἐτίθεντο αἱ ὑ- πὲρ τοῦ κρινόμενου ψήφοι, ἐν δὲ τῷ ξυλίῳ ἦτοι ἀκύρω αἱ κατ' αὐ- τοῦ. (2) Ἐκ τῶν ψήφων δὲ ἡ μὲν τρυπημένη ἦν ἢ καταδικαστική ἢ ἀτρυπῆτος: δὲ ἡ ἀθωωτική. Εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἡλιαστῶν ἐδικά- σθη ἢ ἐταίρια Φρόνη, καὶ εἰς αὐτὸ προσέφερον, ὡς λέγουσιν, ὁ Πει- ραιεύης. (3) Ἐκ τῶν ψήφων δὲ ἡ μὲν τρυπημένη ἦν ἢ καταδικαστική ἢ ἀτρυπῆτος: δὲ ἡ ἀθωωτική. Εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἡλιαστῶν ἐδικά- σθη ἢ ἐταίρια Φρόνη, καὶ εἰς αὐτὸ προσέφερον, ὡς λέγουσιν, ὁ Πει- ραιεύης. (3) Ἐκ τῶν ψήφων δὲ ἡ μὲν τρυπημένη ἦν ἢ καταδικαστική ἢ ἀτρυπῆτος: δὲ ἡ ἀθωωτική. Εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἡλιαστῶν ἐδικά- σθη ἢ ἐταίρια Φρόνη, καὶ εἰς αὐτὸ προσέφερον, ὡς λέγουσιν, ὁ Πει- ραιεύης.

(1) Κωλακρέται καὶ κωλαγρέται ἦσαν παλαιάτα ἐν Ἀθίνας ἀρ- χοντες παραλαμβάνοντες τοὺς φόρους καὶ λοιπὰ εἰσοδήματα τῆς πό- λεως: παράγουσι τὸ ὄνομα τινες ἐκ τοῦ ἀγγεῖρειν τὰς κωλὰς ποτε τῶν θυμάτων, οὗτοι ὑπῆρχον ἀπὸ τῶν χρόνων ἡδὴ τῶν Βασιλέων. Ὁ Σό- λων ἀρπυσε τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀνεπαρῶν ὁ δὲ Κλεισθένης ἀρπῶν ἀπὸ τούτους τὰ χρέη ταῦτα ἀνέθεκεν αὐτὰ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ συσταθεῖσιν ἀ- ποδέκται: οἱ δὲ Κωλακρέται ἐκτοτε ἐπιμελοῦντο μόνον τῶν ἐν τῷ πρυτανεῖῳ συτῆσεων, ἐπειτα δὲ ὅτε εἰσῆλθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους νόμος τοῦ πληθύνειν τοὺς δικαστὰς ἀνετίθη αὐτοῖς καὶ τὸ ἐργον τοῦτο. (Ἀριστοτ. Σερζ. 693 724 Σχολ. Βοίκιος Πολ. Οἰκ. Ἀθην. σελ. 173. 2. ἐκδ).

(2) Ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι τρόποι τοῦ ψηφίζειν, περι ὧν ἄλλοτε.

στρατος, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν δῆθεν τοῦ δήμου πληγωμένος: ἀμρότεροι ἔτυχον τῆς εὐνοιαῆς ψήφου τῶν ἡλιαστῶν.

(Ἐράν. Α. Β).

—000—

Φίλε μου Κύριε Συντάκτα τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν.

Ἦν ἡ ἐπισυνημένη περὶ ἐργασίας τοῦ μετάλλου παρὰ τοῖς ἀρ- χαιοῖς σύντομος διατριβή μου εἶναι συντελής πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πα- σιν ὠφελίμου ἐφημερίδος ὑμῶν, καταχωρήσατε αὐτὴν εἰς τὶ τῶν προ- σεσχωῶν φύλλον. Δὲν θέλω δὲ παῦσαι διδόν ὑμῖν ἐπίστετο πρὸς δημοσίευμα σιν δ, τι ἐν ταις ὥραις τῆς σχολῆς μου δύναμαι νὰ αὐτοσχεδιάζω. 1893 Μαιου 25. Ὁ φίλος Σας Ε. Ἀνδρεερ.

Περὶ μεταλλουργίας ἢ χαλκοπλαστικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Παισιγνώστον εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας ἐγνωρίζον τινὰ μέτα- λλα, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν κατασκευάζον διαφόρα ἐν μέρει διὰ τὰς τέχνας, καὶ ἐν μέρει διὰ τὴν πολυτέλειαν ἀναγκαῖα σκευῆ. Εἰς τοὺς ἀρ- χαιοῖς ἡδὴ χρόνους ἐρησιέμενοι τὰ μέταλλα πρὸς κόσμησιν τῶν τοί- χων, τῶν κιονοκράνων κτλ. Εἰς δὲ τὴν Ῥωμαικῆν ἐποχὴν μετεχειρί- ζοντο διὰ τὰς ὁμοῖας τῶν οἰκίῶν ταῦτα.

Ὁ Πλίνιος ποιεῖ μινεῖαν, διαφόρων μεταλλικῶν ἔργων, πρὸς τοῖς ἄλ- λοις δὲ καὶ κιονοκράνων ἐξ ὀρειχάλκου χρυσοῦ καὶ μετὰ χελείου κικ- οκρημένων κτλ.

Τὰ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους Ἕλληνας ἐγνωσμένα μέταλλα ἦσαν ὁ σιδήρος, ὁ χαλκός, ὁ κασσίτερος, ὁ μολύβδος, ὁ ἀργυρος καὶ ὁ χρυ- σός, καὶ τινε ἐξ αὐτῶν κρέματα λ. χ. τὸ ἡλεκτρον, καὶ εἶδη τινε ὀρειχάλκου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων μετάλλων κατασκευάζοντο ποικίλα ἀντικείμενα καὶ χονευτὰ καὶ σφυρήλατα. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας ἱεπεκρά- τει πρὶν τῆς συστάσεως τῆς Σμιακῆς σχολῆς.

Πρὸς τούτοις ἐγνωρίζον καὶ ἕτερον τρόπον, λεγόμενον ἐκταντικὸν τὸν ὅποιον ἴδιως ἐξήσκουν οἱ λεγόμενοι τορευταῖ ἢ μεταλλο- γλύπται, οἵτινες κατασκευάζον κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τὰ πλέον ποικίλα ἀντικείμενα, ὡς λυγνίαις, ποτήρια, δίσκοις, ἔδρας ἐκ χελείου, καθὼς καὶ κοσμήματα τῶν ἀρμάτων τῶν ἀθλητῶν, κτλ.

Γνωστόν εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐγνωρίζον τὸν σιδήρον, καθὼς ἐξήγι- ται ἡδὴ ἀπὸ τὴν πεντάτευχον, ἐν ἣ ὁ Μωυσῆς μνημονεύει μαχαίρων καὶ σπῆλων ἐκ σιδήρου, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς διένειμεν εἰς τοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ Πατρόβλου ἀθλήσαντας νέους σφαίρας ἐκ σιδήρου, ὡς τὸ κάλλιστον βραβεῖον μ' ὅλον τοῦτο ἢ ἀγοία τῆς τοῦ σιδήρου ἐρ- γασίας ἐμπόδιζε τὴν ἐφαρμογὴν πρὸς χρῆσιν λεπτοτέρων σκευῶν, καὶ εἰς τοῦτο ἀναμνηστικῶς πρέπει νὰ ἀποδοθῆ ὅτι δὲν εὐρεθῆσαν που τοιαῦτα σκευῆ ἐκ σιδήρου.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων ἐξάγεται ὡσαύτως ὅτι ἐγνωρίζον τὴν τοῦ σιδήρου κόλλησιν, στῶμοσιν καὶ μάλαξιν.

Ὅτι ἡ τοῦ σιδήρου στῶμοσις ἐγένετο διὰ τοῦ ὕδατος ἐξάγεται ἐκ τῆς τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεῖας (393) ἐξ ἐστομωμένου χάλυος κατασκευάζοντο εἰς τὸν Πόντον τῆς Λυδίας καὶ ἄλλοι κοπτερὰ ἐρ- γαλεῖα: εἰς αἰτίαις τῆς ἀγνοίας τῆς τοῦ σιδήρου καταργάσεως, καὶ ἰ- δίως τῆς χωνείσεως αὐτοῦ, τὰ ἐκ χυτοῦ σιδήρου ἀντικείμενα ἦσαν σπάνια, ὡστε μόνον στήλη ἐκ σιδήρου παριστάνουσα τὸν Θεόδωρον τῆς Σάμου, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ Πλουτάρχου (III. 12), καθὼς καὶ ἡ μάχη τῶν ὕφρων τοῦ Ἡρακλέους, καὶ σιδηροῦς Ἡρακλῆς, ὡς σήμε- ρον εὐρέθῆσαν.

Συχνότερα δὲ εὐρίσκονται ἀντικείμενα ἐξ ὀρειχάλκου, καὶ ἐν μέρει ἐκ τῶν μέγρι τὴν σήμερον σωζομένων, ἐν μέρει ἐκ τῶν ἀρχαίων συγ- γραμμάτων ἐξάγεται ἀρκούντως, ὅτι ὄχι μόνον τὸ μέταλλον ἐγνωρί- ζον ἀλλὰ καὶ ποικίλως τὸ μετεχειρίζοντο. Δύο εἶδων χαλκός φαί- νονται ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὁ τῆς νήσου Κύπρου χαλκός καὶ ὁ τῆς Κορίνθου. Ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐπιούετο πολ- λὴν χρῆσιν τοῦ Κυπρίου χαλκοῦ τοῦτο ἐξάγεται ἡδὴ ἐκ τοῦ Λατινι- κοῦ ὀνόματος Cuprum χαλκὸν σημαίνοντος: ἐκ τῶν τῆς Κύπρου χαλ- κορυθίας ἐξωρύττετο μέγα ποσὸν τούτου τοῦ μετάλλου.

Οἱ Ἕλληνας ὑπολόγηστοντο περισσότερον τὸν Κορινθιακὸν χαλκὸν παρὰ τὸν Κύπριον, καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐργα ὠνομάζοντο Κορινθιακά: εἰς

τοῖς Δελφοῖς ἔκτειτο πλῆθος Κορινθίων ἔργων, ἀπεδείχθη δὲ διὰ χη- μικῆς ἀναλύσεως τῶν τοιούτων, ὅτι δὲν συνίστανται ἐκ καθαροῦ ἀλ- λά ἐκ τινὸς κράματος συνισταμένου ἐκ χαλκοῦ καὶ κασσίτερου.

Τὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μετάλλου, (διπλαθὲ εἶδος: τινὸς ὀρειχάλκου) κρέμα, καθὼς καὶ ἡ χωνείσεως τῶν μετάλλων ἐνεργουνοτο ἴδιως καὶ ὑπὸ πολλῶν τεχνιτῶν εἰς Αἴγιναν, Σάμου, καθὼς καὶ εἰς Ἄργον, ὅπου ἐχωνεύοντο σημαντικαί εἰκόνες θεοτήτων. Ἡρώων κλ. Μεταξὺ τῶν Αἰγι- νητῶν τεχνιτῶν ἀναφέρεται περι τὴν 60-65 Ὀλομπίδα 5 Κάλλων. Ὁ Σωτιάδας ἐκ Ἀκεδαίμονος κατασκευασε μεγάλων λέβητα με ζώδια εἰς τὰ ἄκρα, (καὶ οὗτος ἐστάλη ἀπὸ τὴν Σπάρτην εἰς τὴν Κροῖσον), ὡσαύτως ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν διασημῶν Ἀριστοκλῆς ἐκ Σικυθῶνος: ἐν ταῦτα ἐτελειοποιήθη ἡ τέχνη εἰς τοσοῦτον θαυμάϊον, ὥστε ὁ Πλίνιος λέγει « Sicyon dia fuit officinarum omnium metal- lorum patria » Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἀρχαίων κερφίων, εὐρεθῆ- των εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Ἀτρείως, ἐξάγεται ἡ ἐξῆς ἀναλογία τῶν με- τάλλων, ἐξ ὧν τὸ Κορινθιακὸν μέταλλον ἐπυκνῖντο, 23 μερ. κασ- σίτερου καὶ 78 χαλκοῦ.

Ὄσαῦτος διέκρινον διαφόρους βαθμοὺς τῆς τοῦ χαλκοῦ σκληρότα- τος καὶ ὠνομάζον αὐτὸν χαλκὸν χυτὸν, ἔλαττον, τύπαν. Εἰς τὴν χωνεί- σιν διαφόρων ἀντικειμένων κατασκευάζον ὑπὲρ τινος βάσεως ἐκ πη- λοῦ τὴν εἰκόνα ἢ τὸ ἀντικε ἐκ κηροῦ, καὶ τὸ ὅποιον ἐσεκπέζετο με ἕτερον ἀργίλλινον κάλυμμα διατρυπημένον, πρὸς ἔγχυσιν τοῦ μετάλλ- λου, καὶ ἐκτείν τὸν κηρὸν. Ὁ τύπος οὗτος ὠνομάζεθη λίθος ἢ χῶνος: βραχιόνες καὶ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ὡς τρυχες κτλ ξε- χωριστὰ χωνόμενα ἐπεκλλῶοντο εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τέλος ἐνετίθεντο καὶ οἱ ὀρθαλομοῖ.

Ἐκτὸς τῆς στομῶσεως, μάλαξιος καὶ κολλήσεως τῶν μετάλλων, ἐγνωρίζον ὡς φαίνεται καὶ τὴν τέχνην τοῦ χωνομαθῆσαι αὐτά, οὗτω ἀναφέρει ὁ Πλουτάρχος ὅτι ὑπῆρξεν τινε ὀρειχάλκινα ἀγάλματα ἔχοντα πρόσωπον λευκοκίτρινον, ὡς τὸ χρώμα τῶν θεοθευτων. Εἰς τοὺς Δελφοῖς εὐρέθῆσαν ἀγάλματα χωνομαθῆσαι, καθὼς καὶ πάλιν ἄλλα ἔχοντα ἡπατικὸν (ἡπατίζον) χρώμα. Ὁ Ἀπουληῖος περιγράφει ἀγάλματα μετ' ἄλλου πολυκροῦ tuniucum picturis variegatum.

Ἡ στῶμοσις τῶν μετάλλων, ἐγένετο διὰ τῆς τοῦ διαφόρου μετάλ- λου εἰς ψυχρὸν ὕδωρ ἀποσέσεως, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν πολλὸ συντελεστικὸν ἀναφέρει ὁ Πλουτάρχος τὸ ὑδωρ τῆς Πειρήνης κρήνης ἐν Κορίνθῳ.

Ἡ παρὰ τῆς Σμιακῆς Σχολῆς εἰσαχθεῖσα μέθοδος τῆς κατασκευῆς τῶν ἀγαλμάτων διὰ τῆς σφυρήλασις ἐφημεριώθη μετέπειτα καὶ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ ὁ τρόπος τῆς χρυσώσεως ἡγαπήτο ἀ- φ' οὗ ἐτελειοποιήθη ὁ τρόπος τῆς τῶν μετάλλων χύσεως.

Ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ κατασκευασθέντα ἀγάλματα εὐρίσκονται ὀλί- γα μόνον τὴν σήμερον, πλείοτερα δὲ χρυσωμένα μέταλλα, λ. χ. σπ- μαιώσεως ἀξιο εἶναι οἱ ἵπποι τῆς Βενετίας. Τὰ στήθηρα τῶν Βασι- λῶν ἐκοσμοῦντο διὰ χρυσοῦ ἢλων καὶ ἡ τέχνη αὕτη ἐκατέστη παρὰ τὸν ἀρχαίων ἑταιρική τέχνη. Ὄσαῦτος εὐρίσκονται ἀγά- λματα κατασκευασμένα ἐξ ὀρειχάλκου, τῶν ὁποίων τινὰ μέρη κατα- σκευάζοντο ἐκ χρυσοῦ, λ. χ. τὸ σῶμα τοῦ ἀγάλματος ἐχόνετο ἐξ ὀρειχάλκου, ὁ δὲ πῶγων καὶ αἱ τρίχες ἐκ χρυσοῦ.

Ἡ χρυσώσεως ἄλλων μετάλλων, ἐτελεῖτο διὰ τοῦ ὑδραργύρου, ὁ δὲ χρυσοῦ ἐφημεριώζετο εἰς παχέα φύλλα ἢ ἐλάσματα.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρυσώσεως ἀναφέρει καὶ ὁ Πλουτάρχος.

Τοῦ ἀργύρου, τοῦ πλέον ἡγαπημένου προϊόντος τῆς τορευτικῆς, ἐποῖον χρῆσιν πρὸς κατασκευὴν τῶν πλέον ποικίλων ἀντικειμένων τῆς πολυτελείας, ἐν μέρει διὰ χύσεως εἰς τύπους, ἐν μέρει διὰ τῆς διὰ σιδήρων τύπων ἐργασίας κτλ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐργαθῆσαν ἀνόθητα, ὅπλα, λυγνίαις, ἀνάγλυφα καὶ λοιπὰ διαφόρα λεπτὰ κοσμῆ- ματα εἰς ποτήρια.

Μετὰ τῶν πλέον ἐξόχων ἔργων τῆς τορευτικῆς ἀναφέρονται τοὺς Κορινθιοὺς κρητῆρας με ζῶα περιφανῆ τετορευμένα, εἰς τὸ τοῦ Γλαύκου ὑποκρητῆρῶν ἐκ σιδήρου ὑπῆρξαν σχήματα ἐντόμων, καὶ ἀνθένε τετορευμένα κτλ.

Ἐξ ἀργύρου ἀγάλματα εὐρίσκονται πολλὴ σπανίως, εὐρέθῆσαν δὲ μό- νον εἰς τινε ἀρχαίους τάφους μικρὰ ποτήρια, τὰ ὅποια ὄμως διὰ τοῦ παιδαματόρος χρόνου ἦσαν εἰς εὐχρηστον ὑδροχλωρικὸν ἀργυρον ἄλ- λωμένα, ἀποδοτόν δὲ τοῦτο εἰς τὴν ἐπιβροχὴν τοῦ ἀλατούχου χωματος.

Ἐκτὸς τούτου εὐρίσκονται ἐκ μολύβδου κατασκευασμένα ἀντικεί-

μενα παριστάνοντα διαφόρα λιτὰ κοσμήματα, πινακίδια, μικροὺς λυ- γγους ἄπαντα ὡς φαίνεται χρῆσιμα ὡς παιγνίδια, καθὼς καὶ μικρὰ νομίσματα, ἅτινα, κατὰ τινε ἀρχαιολόγους, ἐρησιέμενοι ὡς ἐπιστήρια εἰς τὰ θίατρα.

Ὄσαῦτος αἱ τῶν ἀρχαίων γραφίδες (μολυβδοκόνδυλα) εἶναι ἐκ μο- λύβδου κατασκευασμένα, καὶ σμειώσεως ἀξιο εἶναι ὅτι ἄπαντα τὰ μολύβδινα ταῦτα ἀντικείμενα περιέχουσιν ἴχνη ἀργύρου, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ὁ ἀνορυθῆεις μολύβδος ἦτον ἀργυροφόρος, καὶ ἐπειδὴ ἡ τοῦ ἀργύρου ἀποχώρησις δὲ ἐγνωρίζετο παρὰ τῶν ἀρχαίων τόσον ἀκριβῶς ὡς γνωρίζεται τὴν σήμερον.

Ε. Ἀνδρεερ. —000—

Περὶ Χαλκοκονδύλου (σύντομος σημειώσις).

Αἰνίκος ἢ Νικόλαος Χαλκοκονδύλης ἢ Χαλκοκονδύλης Ἀθηναῖος, κατὰ τὸν 15 αἰῶνα ἀκμάσας, ἦν πολὺπειρος πολιτικὸς, παιδαγευμέ- νος: ἀνὴρ καὶ ιστορικὸς πάσης πίστεως ἄξιος. Τὰ κατ' ἕκαστα τοῦ βίου αὐτοῦ ἀγνωστοῖται, τοῦτο μόνον ὑπάρχει γνωστὸν ἡμῖν ὅτι ἀπε- στήλη παρὰ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἰωάννου Ζ. τοῦ Παλατολόγου πρέσ- βος εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Σουλτάνου Μουράτου Β. ἐν τῇ κατὰ τὸ 1446 πολιορκίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Συνέγραψεν ἱστορίαν τῶν Τούρκων καὶ τῆς τελευταίας περιόδου τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας, ἀπὸ τοῦ 1208 ἀρχόμενος καὶ τελευταῖον μέ- χρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου καὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Τούρκων εἰς Πελοπόννησον, τῷ 1463, περιλαμβάνων οὗτω ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἄλω- σιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῷ 1453 συμβῆσαν.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ ταύτη παριστάται καὶ διαφόρους γεωγραφι- κὰς καὶ ἄλλας ποικίλας σημειώσεις, ἀσχετοὺς τὰ πολλὰ πρὸς τὴν κυ- ρίαν τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ ὑπόθεσιν, καὶ ἀνευ χρονολογικῆς τάξεως χρησιμεύουσι δὲ αὗται μόνον ἵνα λάβωμεν ἰδέαν τινε περὶ τῶν ἱστο- ρικῶν, γεωγραφικῶν καὶ ἐθνογραφικῶν γνώσεων τῶν συγγρόνων αὐ- τῷ ὁμογενῶν. Τὸ καθαρὸς δὲ ἱστορικὸν μέρος εἶναι ἀξιόλογος πηγή ἱστοριογραφικῆ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τινες λέγουσιν ὅτι ἐξῆ ἔτι τῷ 1492, ἄλλοι δὲ πιστεύουσιν ὅτι ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1890.

—000—

Ὁ Κύριος Γ. Χρυσοβέργης διευθυντής τῶν Δημοτικῶν Σχολείων ἐπενηλθὼν ἐκ Σύρου, ὅπου ἦτον ἀπεσταλέμενος παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας πρὸς ἐξέτασιν μελλοδιδακταλιστῶν καὶ ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν τῇ νήσῳ αὐτῇ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν Σχολείων, ὑπέβαλεν εἰς τὸ ῥῆθρον ὑπουργεῖον τὴν ἐξῆς εἰλικρινεστάτην ἐκθεσην, ἥς ἡ δη- μοσιεύσεως ἐπετράπη ἡμῖν ἀρμολίως.

Ὁ Κύριος διευθυντής θέλει προσεχῶς ἐπισκερθῆ κατ' ἐντολὴν τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ ἄλλα κατὰ τὸ κράτος δημο- τικὰ Σχολεῖα, ἵνα ληρθῇ γνώσις ἐκ τοῦ σύνογρος περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν καὶ τῶν δεομένων βελτιώσεων. Εὐχόμεθα νὰ ἦναι αἱ περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις εὐάρεστοι: ἐλπίζομεν δὲ καὶ ταύτας νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν τῇ ἐφημερίᾳ τῶν Μαθητῶν, ὡς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσεχῶς γεννησομένων ἐξετάσεων τῶν τε Β. Γυμνασίων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, κατὰ τὰς περὶ τοῦτοῦ σταλησομένης τῶν ἐφορευτικῶν καὶ ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν ἀναφο- ράς, αἱ ὅποιαι θέλουσιν εἶναι ἀναμνηστικῶς συνταγματῆσαι μεθ' ὅλης τῆς εἰλικρινείας καὶ ἀμεροληψίας, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐξῆς δημοσιευομένης ἐκθέσεως τοῦ Κ. διευθυντοῦ τῶν δημοτικῶν Σχο- λείων, ἵνα δυνηθῇ ἡ προϊσταμένη ἀρχὴ τὰ μὲν καλῶς ἔχοντα νὰ στηρίξη, τὰ δὲ ἐλλειπόμενα νὰ θεραπείη καὶ τὰ ἐλλείποντα ἐκ τῶν ἐνότων ν' ἀναπληρώσῃ τῆς θεραπείας ἡγεῖται πάντοτε ἡ διαύγιστος, καὶ δέον αὐτῇ νὰ ἦναι ὅσον ὀδὸν τε ἀκριβῆς καὶ ἀλλήλοστος.

Ἄρθ. Πρωτ. 502. Διεκπ. 169.

Ἐκθέσις περὶ τῶν ἐξετασθεῖσιν 10 νεανίδων.

Καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Συρῷ δημοδιδασκαλείων καὶ λοι- πῶν ἰδιωτικῶν διδακτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑλληνοδυναμικῶν καὶ τῆς δημοσίας παιδείας ἐπιτελεῖται Ἔργον

<

και 1611 εκδοθεισων αυτου διαταγων εις απαντησιν προς αιτησεις περι απολυτηριων επι βαθμολογικων εξετασεων γενομενας, διενεργησω κατὰ τὸν 13—14 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 6|18 Φεβρουαρίου 1834 περι δημοδιδασκαλίας ὄργανου Β. Διατάγματος τὰς εἰρημένας ἀπολυτηρίους εξετάσεις, ἐπιθεωρήσω δὲ καὶ τὰ ἐγκαταστημένα δημοδιδασκαλεῖα καὶ τὰ ἰδιοσυντήρητα διδασκῆρια, τὴν μὲν 7 τοῦ μηνὸς εἰδοποιήσας διὰ τοῦ Νομαρχιακοῦ δημοδιδασκάλου Ἐρμουπόλεως Κ. Ἰω. Βλαστοῦ γὰρ συνέλθωσιν εἰς τὸ ἐν Ἐρμουπόλει ἀνώτερον ἐλληνοδιδασκαλεῖον τῶν Κορασιῶν τὴν 8 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ὅσαι νεάνιδες ἀποπερατώσασαι τῶν σπουδῶν τῶν τὸ σταδίον ἐν τῷ εἰρημένῳ διδασκῆριῳ, ἐνόμιζον ἑαυτὰς ἱκανὰς νὰ τύχωσι τοῦ κατὰ τὸν νόμον απαιτουμένου διπλώματος, συνέστησα ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν δὴ ἀνωτέρων δημοδιδασκάλων Κ. Ἰ. Βλαστοῦ Νομαρχιακοῦ καὶ Ἐμμ. Μαγκάκη ἐπαρχιακοῦ ὡς μελῶν, καὶ ἑμαυτοῦ τρίτου αὐτῶν ὡς προέδρου, ἐπισκεφθεὶς αὐθημερὸν τὰ δὴ ἐλληνοδιδασκαλεῖα τῶν ἀρρένων τὰ διευθυόμενα τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰ. Βλαστοῦ, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἐμμ. Μαγκάκη, καὶ ἐνεργήσας εἰδικὰς εξετάσεις εἰς τὴν καθ' ὑπαγόμενους γραφὴν καὶ τὴν ἐν ἀγνώστῳ πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰθλίῳ ἀνάγνωσιν εἰς τε τὴν νεωτέραν καὶ τὴν ἀρχαιότεραν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, τὰ μόνον φερέγγια τῆς τε τῶν διδασκομένων ἐπιδόσεως καὶ τῆς τῶν διδασκόντων εὐσυνειδήτου ἐργασίας· ἀμφοτέρων τῶν διδασκῆριων τούτων οἱ μαθηταὶ εἰς μὲν τὴν γραφὴν εὐρέθησαν ἴσοι, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ὑπὸ στοιχ. Α' καὶ Β'. ἐπισυντημένα δείγματα, εἰς δὲ τὴν ἀνάγνωσιν ὑπερτεροῦσιν οἱ τοῦ Κ. Μαγκάκη· ἀλλ' οὐδὲν ἤτιον πρὸς ἀμφοτέρους ὀφείλεται ὁ πρέπων ἐπαινος· διὰ τε τὴν φιλεργίαν, τὴν διδασκαλικὴν συμπεριφορὰν περὶ ἅπαντα, τὸν ζῆλον περὶ τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας, καὶ τὴν πρόοδον τῶν διδασκομένων. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπισκέφθη καὶ τὸ νηπιακὸν τῶν ἀρρένων, τὸ διευθυόμενον ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Ἰ. Κουκουλά δημοδιδασκάλου Γ'. τάξεως, ἔχοντος πρὸς τὴν ἱκανότητι ἰδιάζουσαν κλίσιν καὶ δεξιότητα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς τῶν νηπίων διδασκαλίας, ἔνεκεν τῶν ὁπίων καθίσταται ἀξίος τῆς τοῦ Σ. ὑπουργείου εὐαρεσκείας.

Τὴν δὲ 8 τοῦ μηνὸς περὶ τὴν 9 ἑωθινὴν ὥραν συνήχθησαν εἰς τὸ ἀνώτερον ἑλλ. σχολεῖον τῶν κορασιῶν αἱ ἐρεξῆς δέκα ὑποψήφιοι, ἀποδοῦσαι πρὸς τὸν διευθυντὴν τῶν δημοτ. σχολείων τὴν ὑπὸ στοιχ. 1'. ἐπισυναπτομένην αἴτησίν των, ἐν ᾧ ἀρθρωεὶ συνετάχθη καὶ ἡ πράξις περὶ τῆς συστάσεως τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἦσαν δὲ αἱ ἐξαιτησάμεναι τὰς εξετάσεις.

- 1 Ἀνδριανούλα Γερασιμοπούλου.
- 2 Ἐλένη Τραμουτάνα.
- 3 Ἀργυρῆ Παζιμαδά.
- 4 Ζαμπελοῦ Τριακονταφύλλου.
- 5 Μαρία Δρίτσα.
- 6 Ἐλένη Σαμοθράκη.
- 7 Αἰκατερίνη Κονταξιάδου.
- 8 Ἀσημίνα Φιλοπάγκου.
- 9 Ἀθηνᾶ Μαθῆ.
- 10 Ἐλένη Σπύρου.

Ἐπὶ τρεῖς λοιπὸν ἡμέρας, ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἑωθινῆς ὥρας μέχρι τῆς πέμπτης ἑσπερινῆς, εξετάσθησαν αἱ εἰρημέναι μελλοδιδάσκαλοι εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου απαιτούμενα μαθήματα· εἰς τὰ χειροτεχνήματα συνέστησα ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἑμοῦ ἐπιτήρησιν διμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τῆς Ἀναστάσιος Ἐμμ. Μαγκάκη δημοδιδασκάλου Β'. τάξεως, διευθυνούσης ἀδεία τῆς Κυβερνήσεως ἰδικίτερον ἐν Ἐρμουπόλει παρθενοτροφεῖον, καὶ ἐκ τῆς Κ. Ἀναστασίας Κονδυλάκη, δημοδιδασκάλου Γ'. τάξεως, διευθυνούσης τὸ κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἀλληλοδιδασκαλεῖον τῶν κορασιῶν, καὶ ὑπεβάλομεν ἐπὶ τέσσαρας κατὰ συνεχίαν ὥρας τὰς ὑποψηφίους εἰς τὰς απαιτούμενας εξετάσεις τῶν ἀναγκασιότατων χειροτεχνημάτων, τῆς ῥαπτικῆς κεντητικῆς, κτλ. ὡς τὰ ὑπὸ στοιχ. Δ'. ἐπισυναπτόμενα δείγματα ἐπιμαρτυροῦσι τὴν περὶ ταῦτα ἀρετὴν τῶν εξετασθεισῶν.

Τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς 14, (ἡμέρας τοῦ ἀπόπλου) ἐπισκέφθη ἅπαντα τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἀλληλοδιδασκαλεῖα ἀρρένων τε καὶ κορασιῶν καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀνώτερα ἰδιωτικὰ, ὑποβαλὼν τὰς μὲν τοῦ συνδιδασκτικοῦ τάξεως εἰς τὸς τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως εξετάσεις, τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὁπίων ἐπισυναπτόνται ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Β'. Ζ'. Η'. Θ'. Ι'. Κ'. Α'. δείγματα, φέροντα ἕκαστον τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ διδασκῆριου καὶ τοῦ διευθυνόντος αὐτοῦ, τὰς δὲ τῶν ἀνωτέρων μαθημάτων εἰς σποραδικὰς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους εξετάσεις καὶ ἐρωτήσεις· μόνον τὸ Β'. Γυμνάσιον καὶ τὸ παρ' αὐτῷ ἑλλ. σχολεῖον δὲν ἐπισκέφθη, ὡς μὴ ἔχων τοιαύτην ἐντολήν, ἀλλ' ὡς ἀπλῶς ἀκροατὴς παρέστη εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ φιλοπόνου καὶ ἀκαμάτου Γυμνασιάρχου Κ. Σουρία. Τὸ δὲ τῶν κορασιῶν καὶ τὸ νηπιακὸν τῆς αἰῶ Σύρου παρέλιπον ἀνεπίσκεπτα, διότι τὴν ἡμέραν τοῦ ἀπόπλου συνέπεσεν ἡ παρ' αὐτοῖς ἑορτὴ τῆς ἁγίας Δωρεᾶς (Corpus Domini).

Τούτων δὲ ἀπάντων συλλήθθη καὶ ἐνὸς ἐκάστου χωρὶς, καθ' ὅσον ἐδυνήθη περὶ αὐτῶν νὰ κρίνω ἐξ ἀντιλήψεως, ὑποβάλλω τὴν κατάστασιν ὑπὸ τὴν πατρικὴν πρόνοιαν τοῦ Σ. τούτου ὑπουργείου, ἐκ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἀδόλου φιλοτιμίας τοῦ διευθύνοντος αὐτὸ ἀπεκδεχό-

μενος μετὰ τῶν ἀληθῶς σεβομένων τὴν εὐορκον ὑπηρεσίαν, πᾶσαν ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν τῆς προκαταρκτικῆς παιδείσεως τῆς ἀπανταχοῦ ἐλληνικῆς νεότητος, λαμβάνων τὸ ἐνδύσιμον ἐκ τούτου νὰ προτάξω περὶ τῶν Ἐρμουπολιτῶν δικαίως καὶ ἀμερολήπτως ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν, ἵνα συντελέσωσι πρὸς οὐδ' ἀπαιτεῖται ὑπογραμμὸς εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ καταρτισμοῦ τῆς νεότητος ὀφειλομένην πρόνοιαν αὐτῶν καὶ συνδρομήν.

Οἱ Ἐρμουπολιτῆται, Κ. ὑπουργε, φειδωλοὶ μὲν περὶ τὰ ἴδια, ἐλευθεριοὶ δὲ περὶ τὰ δημόσια, φαίνονται, ὅτι διὰ τὴν παραδειγματικὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἀξίεπαινον φιλοκαλίαν τῶν τε τοπικῶν ἀρχῶν, καὶ τῶν δημοτῶν περὶ ἅπαντα τὰ συνιστώμενα τὰς κοινωνίας περιβλέπτους πρὸς τὰ ἔξω, καὶ εὐδαίμονας πρὸς τὰ ἔσω, εἶναι προωρισμένοι νὰ γείνωσι πρὸς ἅπαντας ὑπόδειγμα τῆς ἐφ' ἧ δει τοῦ πλοῦτου δαπάνης. Πραγματικῶν τὰ ὑφιστάμενα καὶ τὰ ὁσημέραι ἀδραεῖς δαπάναις ἀνεγειρόμενα δημόσια τε καὶ ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα, ὡς ἀλλότρια τῆς παρούσης ἐκθέσεως, λαμβάνω κατὰ χρέος τὴν εὐθετον περίστασιν νὰ ὑποβάλω πρὸς ὑμᾶς, ὅτι δι' ἕκαστον διδασκῆριον ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶναι καὶ ἴδιον κτίριον, φκοδομημένον κατὰ τοὺς απαιτούμενους τύπους· εἰς ἕκαστον τούτων ἀνελλιπὲς κατὰ τε τὸ ὕψος καὶ τὰ ἀναγκασιότατα μέσα διεξάγεται ἀκωλύτως καὶ ἀνέτως ἡ ὑπηρεσία, ἐπιδόξον δὲ τινα ἑλλειψιν ὡς πρὸς τὴν πληθύν τῶν φοιτῶντων αὐθόρμητος ἀνεδέχθη νὰ θεραπεύσῃ τῇ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς συμπτᾶσι ἡ δημοτικὴ, ἀνεγείρουσα δεύτερον μὲν νηπιακὸν ἀρρένων πρὸς τῷ ὑφισταμένῳ παρὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἀλληλοδιδασκαλεῖῳ τὸν ἀρρένων, νηπιακὸν δὲ κορασιῶν ἐν τῇ δυσμικῇ τῆς πόλεως ἀκρᾷ, καὶ συμπληροῦσα τὸ διὰ τὴν πληθύν τῶν μαθητευομένων εἰς ἅπαντα τὰ δημοδιδασκαλεῖα ἀναγκασιῶν προσωπικῶν, ἀμιλλωμένη πρὸς ἑαυτὴν μετὰ τῶν δημοτῶν περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ καταλληλοῦ ἐροῦ μέσου, οὐ μόνον εἰς τὴν σύστασιν, βελτίωσιν καὶ διατήρησιν τῶν διδασκῆριων καὶ τὴν ἐμψύχωσιν διὰ βραδύσεων τῶν μαθητευομένων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν ἐν τῇ ἀληθεί διδασκαλίᾳ ἐγκαρτέρησιν τῶν διδασκόντων δι' ἀμοιβῶν καὶ τῶν προσκόντων ἐπαινῶν ὥστε δὲν διαστῆζω νὰ εἶπω ὅτι ἡ φερώνυμος τοῦ κερδίου Ἐρμουπόλις, βαδίζουσα ἀπαρεγκλίτως ἢν ἔχει ἤδη, συνάρσει τῆς Σ. Κυβερνήσεως, διαγεγραμμένην ἀπὸ πολλοῦ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὁδὸν, θέλει μετ' οὐ πολὺ καυχᾶσθαι δικαίως ὅτι εἶναι καὶ τοῦ λογίου, ἂν τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο συνωδᾷ πρὸς τὸν προορισμόν του ἐπιστήσῃ κατὰ τὴν εὐεργετικὴν ἔσπεσιν τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Κυριάρχου τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐποπτεῖαν ἀτεγκτότερον, εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐνεργουμένης πάσης ἰδέας διδασκαλίας, τοτὲ μὲν βυθίζον τὰ βυθίσεως χρήζοντα, τοτὲ δὲ διατάσσον τὴν θεραπείαν τῶν ἀτελῶν, εἶγε τοιαῦτα, καὶ τῶν ἐλλειπῶν τὴν ἀναπλήρωσιν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων δημοτῶν, ἐτοιμῶν, ὡς εἴρηται, νὰ καταβάλωσιν ἐκ τῶν ἐνότων ἀγογγύσεως τὴν απαιτούμενην χρηματικὴν δαπάνην, ὡς οἱ ἴδιοι φιλοτίμως ὑπόσχονται καὶ τὰ πράγματα ἐπιμαρτυροῦσι.

Τοιαῦτα, ἐξοχώτατε, εἶναι τὰ καλὰ καὶ μείζω τούτων προσδοκῶνται, ὅταν τὸ ὑπῆκοον φιλοτιμητῆται νὰ βυθίξῃ τὴν πολιτικὴν πορείαν τοῦ πρὸς τὰς συντάς τῶν καθεστῶτων νόμων διαταξέις!

Τὴν ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῆς νεότητος φιλοτιμίαν τῶν ἐν Ἐρμουπόλει ὁμοθετῶν λαμβάνων ὑπόθεσιν καὶ ὁ βράνιδα αἵματος αἰθανόμενος κυκλοφοροῦσαν εἰς τὰς φλέβας του, ἤθελεν εὐχθῆθ, εἶμαι ἐξέτατος, ἐξοχώτατε, εἰλικρινῶς νὰ εἶῃ ἐφ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν καὶ ἰδίως ἐπὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἧς ποτε οἱ μαθηταὶ τῶν ἄλλων γεγονῆσι διδάσκαλοι, διαδεδομένον τὸν τοιοῦτον ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείσεως τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας ζῆλον, καὶ αὐθωρεὶ ἐπάδων τὴν προφητικὴν τοῦ Συμεῶνος προσλαλίαν νὰ παύσῃ αὐτῆς σχεδὸν τῆς ζωῆς.

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην παρέκβασιν ἔρχομαι εἰς τῆς ἀπύστολῆς μου τὸ προκείμενον, ἵν' ἐφεξῆς εἶπω καὶ περὶ τῆς τῶν ἐν Ἐρμουπόλει διδασκῆριων καταστάσεως. (ἀκολουθεῖ).

— Τὰ ἀπὸ ἑσπερίας Εὐρώπης καὶ ἀπὸ Τουρκίας ἀφίχθοντα χθὲς καὶ προχθὲς ἀτμόπλοια οὐδεμίαν ἐκόμισαν σπουδαίαν καὶ ὠρισμένην εἴησιν περὶ τῶν Τουρκικῶν καὶ Ῥωσικῶν πραγμάτων. Ἀμφοτέραι αἱ δυνάμεις πρᾶσκειάζονται ζωηρῶς πρὸς πόλεμον. Οἱ μᾶλλον ἐθουσιασμένοι θέλουσιν ἀφρευκτον τοῦτον, οἱ δὲ ἀπαθίστερον σκεπτόμενοι καὶ φλεγματικώτερον τὰ πράγματα ἀνακρίνοντες πιστεύουσιν ὅτι τὸ προῖόν τῶν πρὸς πόλεμον παρασκευῶν ἔσεται ἡ εἰρήνη. Ἐν ταῖς τῆς Εὐρώπης ἐφημερίσι δημοσιεύονται ὁσημέραι σπουδαῖα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἄρθρα, τινὰ τῶν ὁπίων μεταφέρονται ἐκάστοτε μετετεφασμένως εἰς τὸν παρ' ἡμῖν Αἰῶνα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΑΙ ΤΥΠΟΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ὀδὸς Ἀθηνᾶς. Ἀριθ. 274.)